

Lőrincz Margit: Máig fellelkesít, ha a színházunkban egy jó előadást látok. És a fiatalok sikereinek is örülni tudok

Mondjam azt, hogy csak a szépre emlékezem?

2011. február 1. kedd

Hogy a hivatásos szlovákiai magyar színjátszás élő legendája lenne, azt tagadja. Gazdagsága tehetségében és szerénységében mérhető.

MIKLÓSI PÉTER

Ma mire vagy kíváncsi? – kérdezi a riportertől, hiszen évtizedek óta pertuban vagyunk.

A titkaidra. Ha egyáltalán akad még valami, amit nem mondtál el.

A röpké interjúk, annak ellenére, hogy őszintén nyilatkozom, többnyire felületesek. A mélyebb érzelmek, a szókimondó gondolatok maradnak legbelül. A szívfájdalmat, a keserűséget, még ha meri is, ritkán képes kibeszélni az ember.

Miért?

Minek kibeszélni mindent? Létezik a világon tapintatosság, a sérelmek felidéződésétől óvó kíméletesség, az életnek egy-egy lezárt szakasza.

Nehéz dolog, ha valaki már csak hébe-hóba, netán annyiszor sem játszhat?

Nyomasztó. Mert szeretnél alkotni, ott lenni a többiek között, fölmenni a színpadra. Pláne most, hogy a Jókai Színházban a zömében fiatalok révén újra fantasztikus gárda van együtt. Ezek a fiatalok elképesztően tehetségesek.

Hogyan éli meg egy színésznő, ha nyugdíjazzák? Akár saját elhatározásból tudatosítja, hogy az élet homokórája pereg, akár kevésbé pallérozott formában elküldik...

Szerencsésnek tarthatom magam, mert öt évet rádolgozhattam. De amikor ennek is vége lett, az iszonyatos volt. Az ember ilyenkor mindenfélét kiagyal, hogy túltegye magát a levertségen. Például úgy tesz, mintha a színpaddal kapcsolatban semmi se érdekelné. Nem megy el a premierre, nem nézi meg a repertoár-előadásokat, ha teheti, messzi ívben a színház épületét is elkerüli...

Ez hiúság? Vagy fájdalom?

A lélek fájdalma. Gondolom, nem vagyok a kelleténél hiúbb, pusztán amennyi illik egy színésznőhöz, de a pályának ez a pillanata roppant lehangoló. Azzal szakítasz, ami az életedet jelentette, a folytatás halvány reménye nélkül.

Neked azért később is akadt nem egy lehetőség. Még parádés szerep is jutott a Forgószínpadban!

Az tényleg jutalomjáték volt. A régiek közül újra egy színpadon lehettem Gombos Iluval, Ferenczy Annival, Thirring Violával, Szentpétery Arival. Az viszont a sors szívszorítóan kegyetlen fintora, hogy Németh Ica, sajnos, ebben a darabban eljátszhatta a saját halálát. Pár hete, hogy eltemettük.

Nehéz feladat meghalni a színpadon?

Ott nem...

Ha már az élet fanyar fejezeteinél tartunk, itt hozom szóba: a te pályafutásod sem volt csupa derű, csupa ragyogás. A hajdani Magyar Területi Színház alapító tagjaként miként élted meg, hogy karriered talán legszebb korszakában bántások, megaláztatottságok értek?

Mondjam azt, hogy ma már csak a szépre emlékezem? Jókorát hazudnék, mert mindmáig élénken emlékszem a mellőzöttség hosszás éveire is. Amikor jobbára csak statisztaszerepeket kaptam. Ami viszont azóta is vigasztal, hogy én nyugodtan nézek a tükörbe!

Időközben sok esztendő múlt el. Tudsz végre szólni arról, miért értek a bántások, a mellőzés?

Tudnék, de részletekbe bocsátkozni ma már aligha volna értelme. Dióhéjban annyi történt, hogy a valamikori tájékoztatásaink egyike után az én főnököm odalépett hozzám, s némi szalonspiccel azt mondta: addig nem leszek jó színésznő, amíg nem teszek a kedvére, és megtették ezt már mások is, az én férjem sem fogja megtudni. Azt feleltem: ha megtenném, engem nem az zavarna, hogy a férjem megtudja, hanem az, ha én tudom! És elküldtem. Az ebből kerekedett bosszúállásnak ittam évekig a levét.

Azokban az esztendőkből tényleg feltűnően mellőztek.

Vagy ellenszenves alakokat osztottak rám. Ha egy darabban akadt egy ilyen nőtípus, az én voltam. Valakinek azt is el kellett játszani, én pedig szerepet nem adtam vissza soha.

Azt tartják rólad, hogy sohasem „dobod szőrmentén” a figurát, hanem beleélős színésznő vagy.

Valóban. A múltban ezért fogadtam el, és nyugdíjasként is ráállok akár az egészen kicsi szerepekre. Ha azt fontosnak érzem, én mindent el akarok játszani. Megtanultam, hogy a kis szerepet is lehet nagyon szeretni s nagyon fontosnak tartani. Úgy kell eljátszani, hogy amikor a rövidke jelenés után kimegyek a színpadról, a nézők dermedten üljenek a helyükön. Ez a dermedt csend százezer tapsot ér, a színész igazi ajándéka a közönségtől. Az egész dráma léte múlhat egy-egy ilyen pillanaton. Ez az igazi színészet lényege: abban a néhány mondatos szerepben is éreznem kell, hogy helyem van, fontos feladatom van.

Nézőként nem a sóhajodat kell látnom, hanem ismernem, érzékelnem a sóhajod minőségét.

A színésznek hinnie kell, különben a közönség sem fogja őt elhinni. Csupán úgy lehetek hiteles és őszinte, ha belebújok a figura bőrébe. Édesmindegy, hogy parasztasszonyt vagy

prostituáltat, úrinőt vagy cselédet játszom. Aki ezt a színpadon nem hiszi el magáról, az csapnivaló színész. Én ehhez tartom magam.

Volt olyan szerep, amire vágytál, de soha nem kaptad meg?

Hadd ne soroljam. Viszont amit kiosztottak, kiosztanak rám, azt eljátszom. Sosem volt szokásom a szerepkérés. Bár egyetlenegyszer megtettem. Amikor a komáromi színház egyik kerek évfordulóján a Bánk bánt játszottuk, én Gertrúdisz szerettem volna lenni, erre kértem Takáts Emődöt. Félmondattal leforrázott: ő az én generációm után jövő színésznemzedékre gondolt az ünnepi bemutatóval. Így hát nem lettem Gertrúdisz, ahogy Júlia, Éva, Macbeth vagy Örkény Macskajátékának főhőse sem. Viszont amit elértem a pályám során, azt csak magamnak köszönhetem. Színházunk legelső bemutatójától egészen napjainkig.

Az egykori Magyar Területi Színház tűzkeresztsége 1953. január 31-én és február 1-jén Egri Viktor drámája, a Tűzkeresztség volt. Te a második szereposztásban, napra pontosan ötvennyolc éve léptél hivatásos színésznőként a színpadra. Miként emlékszel a színházavatóra, életed első premierjére?

Úgy, hogy előadás közben leszakadt a függöny jobb fele, amikor az egyik felvonás két jelenete között összehúzták. Máig sem tudom eldönteni, hogy ez jó, vagy rossz ómen volt-e...

És az ősbemutató előtti hetek, azok hogyan teltek?

Délelőttönként felejthetetlenül mostoha körülmények közt a darabot próbáltuk a Munkásotthonban, utána jött a rövid ebéd, délután pedig a téglát, a homokot hordtuk, segédkeztünk a kőműveseknek, hordtuk a deszkákat, talicskáztuk a sítet, hogy időre elkészüljön a színház ma már csak néhányunk halovány emlékeiben élő épülete. Az emeleti karzattal, a piros bársonnyal borított zsölylyékkal. Még a színházavató előtti napon is saját kezűleg takarítottunk. Talán érthető, ha azt mondom: nekem nagy-nagy fájdalom volt, amikor néhány évtizede ledózerolták a mi színházunkat. A szó eredeti értelmében a miénket...

Nem bántad meg, hogy erre a pályára léptél? Igaz, akkor már volt egy csöppnyi amatőrszínházi rutinod, viszont kislánként zárdában nevelkedtél, később polgári iskolába jártál, és a színházalapítás előtt békés hivatali állásod volt. Mindez távol esik attól a szokványmondattól, hogy valaki már a pólójában csakis színésznő akart lenni!

Tényleg nem akartam az lenni. Még akkor sem, amikor 1952 kora őszén hozta a postás az értesítést, hogy fölvettek, hiszen a válogatásra is csak Király Dezső unszolására mentem el. Az édesanyám pedig egyáltalában nem repesett ezért a pályáért. Csak amikor az alapító igazgató, Fellegi István rábeszélésére úgy alakult, hogy az anyaszív békessége érdekében őt fölvezték színházi öltöztetőnőnek, én pályakezdő színésznővé lehettem.

Nem szeretnék csipkelődni, de „a végzet hatalma“ végül is úgy akarta, hogy színészházasság legyen a tiéd: Tarics János személyében hajdani színész kollégád, később a MATE SZ gyártásvezetője és átmenetileg társigazgatója lett a férjed... Miképp festett egy színészházasság? Egy örökösen összezárt társulatban, ráadásul a hangulatosan kedves, de mégsem világvárosnak számító Komáromban?

Ezért mondhattam az ötvenedik házassági évfordulónkon, hogy lényegében százéves jubileumot ülünk, mert éjjel-nappal együtt voltunk. Mi több, a dolgok zömében egyet is

értettünk. Tarics János soha nem volt féltékeny, mindig megbízott bennem, és viszont. Egy színészházaspárnál ez rettenetesen fontos.

A komáromi színház létének első egy-két évtizedében aránylag gyakran voltak partnerek a színpadon, noha a szereposztások úgy hozták, hogy sohasem boldog szerelmesekként. A Káplán tönkreteszi Tóth Flórát A tanítónőben, Wurm a halálba kergeti Lujzát az Ármány és szerelemben, a Különös házasságban pedig Szucsinka plébános hamis tanúvallomással megakadályozza Horváth Piroska boldogságát. Igaz, játszottak házaspárt is, de két elhidegült embert a Dódiban. Mondhatnám pajzán éllel: otthon pótoljátok, amit a színpad nem adott meg?

Tudok ennél pikánsabbat, épp a Dódi kapcsán. Ott a darabbeli férjem kioszt nekem egy pofont. Ekkoriban a városban elterjedt: a Taricsék válnak, mert a János még a színpadon is megpofozta az asszonyt... A valóságban kettőnknek nemigen volt problémája egymással, igaz, veszekedni sem volt időnk.

A közönség milyen volt a színház hőskorában?

Talán lelkesebb. Hosszú idő után akkoriban hallottak először magyar szót a színpadról. Ez felemelő, megható érzés volt a háború és az azt követő évek után. A mai publikum tartózkodóbb és igényesebb. Aki jegyet vagy bérletet vált, az keresi is, érti is a színházat. A szó nagybetűs értelmében.

A kezdet éveit voltak az igazán szépek?

A lelkesedésünk csodálatos volt. Nem ismertük, mi az a fáradtság, tájolás közben lapátoltuk a havat, füstös autóbuszban zötykölődtünk, mert az nem kifelé, hanem befelé pöfögött; és ha végleg bedöglött, akkor olyan teherautón utaztunk tovább, amelynek a rakfelületére télen odafagyott a kannákból kiloccsant tej.

Ilyen élmények után, évtizedek múltán, hogy érzi magát az a színésznő, aki pilóta fia jutányos repülőjegyei révén eljut Hollywoodba?

Csodálatos egy hely, de talán meg fogsz lepődni: ott is Komárom jutott eszembe. Ahogy a fiatalokra nem irigykedem, úgy Hollywoodra sem.

Melyik kitüntetésedre vagy a legbüszkébb?

Arra, hogy a hajdani Magyar Területi Színházból Jókai Színházzá nemesedett társulat örökös tagjává lehettem. Visszamenőleg megerősített abban, hogy érdemes volt a szlovákiai magyar színjátszás szolgálatában eltölteni az életemet.

Ne haragudj, ha kifecsegem: augusztusban leszel 78 éves. Izgat, hogy mit hagysz majd hátra magad után?

Gondolom, az elhunynak mindegy. És az utókornak? Annak remélhetőleg nem. Ha adott körülmények közt sikerül olyat hagynom örökségül, ami elgondolkodtató, okkal maradandó és talán egy picit humoros, annak azért örülnék. Ezért most diktafonba mondom a színházunkkal kapcsolatosan megélt élményeimet, és egy szerény emlékmúzeum gondolata is

foglalkoztat. Jólesik visszagondolni a régi, szép időkre... Olyan ez, akár egy kellemes, langyos fürdő. Jó ellubickolni benne.

Drága Margó, kedves Margitka, legyél még sokáig köztünk!

<http://ujso.com/napilap/interju/2011/02/01/mondjam-azt-hogy-csak-a-szepre-emlekezem>